
Anežka Chlebková

Zahrada splněných přání

Anežka Chlebková pochází ze severní Moravy, před šesti lety jí však změnil život úspěch ve výběrovém řízení na pozici „šéfky“ zahrady léčivých rostlin Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové (FaF UK). Podle svých slov tam našla práci snů: „Řídím provoz, sleduji, jak se zahrada vyvíjí, roste, jsem neustále u zrodu něčeho nového, a navíc v úžasném prostředí mezi rostlinami... Nabíjí mě tak vlastně dvojnásob,“ vysvětluje.

Rok 2014 byl pro Chlebkovou přelomový. Změnila práci a kvůli ní i bydliště; musela si zvykat na mentalitu Královéhradečanů a hlavně se snažila dostat zahradu do přijatelného stavu, aby vyhovovala nejen potřebám výuky, ale byla přitažlivější i pro veřejnost. Ve spolupráci s investičním a provozně-technickým oddělením fakulty připravila revitalizační plán, v rámci něhož se například postupně opravily cesty, dále výuková budova se skleníky, sřešní zahrada, oplocení, opravovala se automatická tlaková stanice na přečerpávání vody či se kácely náletové dřeviny a vysazovaly nové – perspektivnější pro výuku.

„Na základě podnětů kateder farmaceutické botaniky a farmakognozie byl přepracován celý botanický systém pro poznávání léčivých rostlin. Rostliny bez farmaceutického a užitkového významu bylo nutné odstranit, obnovit sbírky a jejich sortiment rozšířit o další potřebné druhy pro výuku. Nově jsme založili fytotherapeutický systém, k němuž bylo potřeba vyměřit a připravit záhony. Sháněla se semena a vysazovaly nové rostliny,“ popisuje první roky svého působení.

Otevření dětem i včelařům

„Může se zdát, že když nevidíte zaměstnance venku, nic se neděje. Ale tak to není. I v zimě je plno práce. V průběhu vegetační sezony jsme sklízeli semena, která se musela ručně vyčistit, roztřídit a vysušit. Ta, co nám chybějí, doobjednáváme prostřednictvím mezinárodní výměny semen, na níž spolupracujeme s českými i zahraničními botanickými zahradami a arborety. Pro ně pak připravujeme vlastní seznam, aby si mohli brát oplátkou od nás,“ líčí Chlebková.

Předjaří a jaro je také obdobím výsevu semen a napěstování sadby rostlinek, jež poputují na venkovní záhony ve druhé polovině května – „po zmrzlých“. S tím pomáhají i studenti v rámci volitelného předmětu *Produkce léčivých rostlin*, kdy si mohou vyzkoušet výsev, vegetativní rozmnožování i výsadbu. Prostory slouží předně pro pedagogické a výzkumné účely fakulty. Vyučuje se zde třeba farmaceutická botanika, poznávání a produkce léčivých rostlin, toxicita rostlin nebo základy nutné pro znalost forenzní analýzy. Na pěstitelská praktika či praxi sem docházejí i studenti Univerzity Hradec Králové a středoškoláci z odborných škol.

Český svaz včelařů, z. s. v Hradci Králové umístil do prostoru botanické zahrady úly, a tak v ní od loňska probíhá i včelařský kroužek pro fakultní zaměstnance, studenty a rodinné příslušníky. V minulém roce se podařilo vyprodukovat třicet kilogramů medu, fakulta ho rozdělila do skleniček a spolu se sáčky nasušených bylin využívá coby sladkého dárku k sebe prezentaci. Pořádají se zde také pravidelné exkurze a komentované prohlídky; to vše za normálních okolností, které se však změnilo s nástupem pandemie koronaviru.

„Kvůli nynější situaci nelze zahradu léčivých rostlin až do odvolání otevřít široké veřejnosti. Zahrada nyní pouze zabezpečuje každodenní nejnütnější provoz včetně víkendů, kdy každý pracovní den má službu pouze jedna zahradnice nebo i technický pracovník, ve které musí hlavně zabezpečit nejdůležitější práce ve všech sklenících, aby nedošlo k úhynu veškerých výukových sbírek rostlin a nynějších výsevů a sadby rostlin,“ vysvětluje Chlebková. Pokud by se doba opatření prodlužovala, tak v následujícím měsíci dubnu by už museli zaměstnanci chodit na tyto denní služby v pracovním týdnu minimálně ve dvou nebo i více, aby se práce vůbec dala zvládat. „Tato situace pro nás není ideální, protože je potřeba začít i s venkovními pracemi na jednotlivých výukových a výzkumných úsecích, na které zatím nezbyvá dostatek času a dostáváme se tak do časového skluzu,“ pokračuje vedoucí.

Areálem vede naučná stezka farmacie s třinácti zastaveními u skupin rostlin rozdělených podle léčivých účinků. Jsou zde rostliny, jejichž obsahové látky působí na nervové choroby, srdce a cévy, dýchací ústrojí, trávení, léčbu onemocnění kůže, záněty svalů anebo zlepšují imunitu. Na podzim 2015 zde vzniklo unikátní rozárium a sbírka bylinných pivonek, v témže roce byly položeny základy francouzské zahrady, u níž zbývá dokončit ještě poslední úsek.

Pohostinní i pro zvířata

Nápadů, co všechno by tu ještě mohlo být, má Anežka spoustu – a ke klidu daleko. Za normálního provozu čtyři zahradnice a jeden technický pracovník působí v terénu, kde vysazují, kultivují, sbírají části rostlin na sušení pro výuku i výzkum, sekají trávu, prořezávají dřeviny, kácejí, starají se také o rostliny ve sklenících. Anežka zodpovídá za provoz a rozvoj zahrady, řeší administrativu, organizuje školení, zajišťuje spolupráci s Uníí botanických zahrad ČR, výměnu semen v rámci zmíněného programu *Index seminum* a komunikuje s katedrami a organizacemi.

„Nedokážu říci, co mě vlastně baví nejvíc. Je to souhrn všech činností, které dohromady skládají neuvěřitelně barvitou mozaiku. Stále se tak posouváme kupředu – je to jedna výzva za druhou,“ hodnotí. Workoholička ale prý není: „Spíše mám pocit, že čím intenzivněji pracuji, tím více pak potřebuji vypnout a změnit prostředí. Práce a odpočinek musejí jít ruku v ruce, jinak to člověka semele, obtěžuje a hrozí mu vyhoření.“

Jedna věc ji ale trápí – divoká zvěř, která se do zahrady stahuje a okousává rostliny i dřeviny. K tomu osmatřicetiletá Chlebková říká: „Snažila jsem se s městem domluvit na odchytu, ale nemá to cenu. Zajíci a bažanti si k našim lahůdkám dřívě či později najdou cestu znovu. Někdy mě opravdu štvou... Jenže když pak vidím to nadšení dětí při exkurzích, jakmile tuto ‚škodnou‘ spatří, řeknu si, že je přece součástí přírody a nemůžeme ji od ní odtrhávat.“

Ing. Anežka Chlebková

Vystudovala Střední zahradnickou školu Ostrava, následně Zahradnickou fakultu Mendelovy univerzity v Brně. Po vysoké škole pracovala v soukromém sektoru zahradnických služeb. Vedoucí zahrady léčivých rostlin Farmaceutické fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové je od roku 2014.

Text: Jitka Jiříčková • Foto: Marcela Uhlíková, Petr Voda